

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО
І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

ВП НУБІП УКРАЇНИ «БОЯРСЬКА ЛІСОВА ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ»

ТОВАРИСТВО ЛІСІВНИКІВ УКРАЇНИ

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ЛІСІВНИЦТВА ТА ДЕКОРАТИВНОГО
САДІВНИЦТВА**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОСИСТЕМНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
У ЛІСОВОМУ КОМПЛЕКСІ ТА САДОВО-ПАРКОВОМУ
ГОСПОДАРСТВІ»
(18-19 квітня 2019 року)**

КИЇВ – 2019

ВИДОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ ЕНТОМОФАУНИ В'ЯЗОВИХ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН

Н.В. Пузріна, кандидат сільськогосподарських наук
(npuzrina@nubip.edu.ua)

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Біостійкість та продуктивність деревостанів залежать не тільки від технології створення та формування насаджень, а й від інших чинників, до яких відносять шкодочинних комах. Зниження фізіологічної активності ослаблених дерев сприяє заселенню їх представниками шкодочинної ентомофауни, які пошкоджують насіння, листки та стовбури дерев роду *Ulmus* sp. Загальна кількість комах-фітофагів, що трофічно пов'язані з в'язовими насадженнями, перевищує 50 найменувань, серед них найбільшу потенційну та реальну загрозу становить не більше 15 [1, 4]. Дослідження свідчать про існування трофічно та екологічно пов'язаних з насадженнями *Ulmus* L. комах у контексті накопичення, збереження та первинного ураження дерев різноманітними фітопатогенами. При цьому наголошується на тому, що існує чітко встановлений опосередкований зв'язок у системі «дерева-фітопатогени-комахи» [2]. Часто комахи, окрім прямої дії на рослину, стають переносниками мікроорганізмів та заражають рослини через зроблені ними прогризи.

Мета досліджень – вивчення видового складу шкодочинної ентомофауни в'язових деревних рослин Київського Полісся, з'ясування їх видового різноманіття, поширення та шкодочинності.

Об'єктом дослідження були вибрані дерева роду *Ulmus* L. з характерними ознаками пошкодження ентомофагами.

Більшість комах-фітофагів у мішаних насадженнях надають перевагу *Quercus robur* і переходять на *Ulmus* sp. за відсутності основної кормової бази [2, 4]. Шкоду листкам завдають берестовий листоїд (*Galerucela luteola* Mull.), в'язовий (*Trichiocampus ulmi* L.) та ільмовий пильщик (*T. eradiatus* Htg.), димчастий п'ядун лісовий (*ulmi* *Boarmia crepuscularia* L.), в'язовий п'ядун (*Abraxas sylvata* Sc.), непарний шовкопряд (*Ocneria dispar* L.), ільмовий ногохвіст (*Exaereta ulmi* Schiff), п'ядун-обдирало звичайний (*Erannis defoliaria* Cl.), зимовий п'ядун (*Operophtera brumata* L.), в'язовий мінуючий довгоносик (*Rhynchaerus rufus* Schr.), гусениці метеликів родини листовійок (*Tortricidae*), попелиці (*Aphididae*), кліщики (*Eriophyidae*). Шкідники пагонів – в'язова листоблішка (*Psylla ulmi* L.), в'язовий

повстяник (*Gossyparya spuria* Mod.), в'язова златка (*Anthaxia manca* F.) [1, 3, 4].

Видовий склад короїдів на в'язових представлений заболонником-меченосцем *Scolytus ensifer* Eichh., заболонником Кірша *Scolytus kirsch* Skal., струменистим заболонником *Scolytus multistriatus* Marsh., заболонником-пігмеєм *Scolytus pygmaeus* F., заболонником-руйнівником або великим ільмовим заболонником *Scolytus scolytus* F., в'язовим лубоїдом *Pteleobius vittatus* F. та короїдом західним непарним *Xyleborus dispar* F. [4]. Проте осередки масового розмноження формують, в більшості випадків, *Scolytus multistriatus* Marsh., *Scolytus pygmaeus* F. та *Scolytus scolytus* F.

У в'язових насадженнях регіону дослідження нами відмічена діяльність більше 10 видів комах-фітофагів. Це представники рядів *Coleoptera*, *Hemiptera*, *Homoptera* та *Lepidoptera*. Осередки більшості видів носять епізодичний або міграційний характер та наносять деревам фізіологічної шкоди.

Слід зазначити, що останнім часом в деревостанах зросло поширення пильщиків – в'язового (*Trichiocampus ulmi* L.) та ільмового (*T. eradiatus* Htg.), які пошкоджували дерева у в'язових насадженнях регіону дослідження, і відзначалися найбільшою щільністю (у межах 20 %) серед шкідників асиміляційного апарату дерев. Після пошкодження крон дерева, зазвичай, відновлюють свій стан, але залишається багато відмерлих пагонів.

У результаті досліджень виявлено домінуючі види комах-фітофагів, що трофічно пов'язані з вегетативними органами деревних рослин роду *Ulmus* L. На основі аналітичного аналізу цих взаємовідносин нами відмічено існування можливого екологічного та трофічного зв'язків між комахами (зокрема заболонниками) та збудниками голландської хвороби *Graphium ulmi* як складової частини циркуляційних процесів в екосистемах. Мова йде про роль комах у процесі накопичення первинної інфекції, збереження та трансформації з наступним ураженням рослин.

Список джерел літератури

1. Гусєв В. І., Єрмоленко В. М. Атлас комах України. К. : Радянська школа, 1962. 307 с.
2. Густелева Л. А. Микрофлора ослабленного дерева и ее роль в жизнедеятельности насекомых-ксилофагов. Реакция дерева на воздействие насекомых. Красноярск, 1980. С. 75-82.
3. Єрмоленко В. М., Ключко З. Ф. Визначник комах. К. : Радянська школа, 1971. 182 с.
4. Маслов, А. Д. Вредители ильмовых пород и меры борьбы с ними. М.: Лесная промышленность, 1970. 76 с.